

Særligt til sagsbehandlere

Dette hæfte henvender sig især til kommunale sagsbehandlere, som er i kontakt med flygtninge og indvandrere, der overvejer at vende tilbage til deres hjemland.

I hæftet finder du informationer og henvisninger, som kan være nyttige for dig at kende, hvis du er i kontakt med flygtninge eller indvandrere, som overvejer at vende tilbage til deres hjemland.

Til sidst kan du også læse om samarbejdet og ansvarsfordelingen mellem den enkelte kommune og Dansk Flygtningehjælp i sagsforløbet.

Indholdsfortegnelse:

Særligt til sagsbehandlere	1
En stor beslutning	2
Integration og frivillig hjemvenden.....	2
Loven, vejledningen og bekendtgørelser	2
Starten på et almindeligt sagsforløb.....	2
Individuel, personlig rådgivning.....	3
Støttemuligheder.....	4
Økonomisk støtte til at vende hjem	5
Det videre forløb.....	6
Hjemrejsen	6
Pas	6
Inddragelse af pas og opholdskort.....	6
Samarbejdet og ansvarsfordelingen mellem Dansk Flygtningehjælp og kommunen	6
Kontaktoplysninger.....	7

En stor beslutning

Mange udlændinge har en drøm om at vende tilbage til deres hjemland, når omstændighederne tillader det. Dette ønske er ofte forbundet med mange uafklarede spørgsmål og stor tvivl.

Når udlændinge overvejer at vende hjem, er der mange aspekter, der skal tages stilling til. Der er konkrete ting som job, bolig, økonomi, børnenes uddannelse og – for flygtnings vedkommende - ikke mindst sikkerheden i hjemlandet. Samtidig er der naturligvis de mere følelsesmæssige aspekter. Ofte kan der være forhold, der taler for at blive i Danmark og helt andre, der taler for at vende hjem. Dette dilemma er en del af det svære ved at leve i eksil.

På grund af reglerne om, at der ofte går mindst 7 år før en udlænding kan opnå varig opholdstilladelse i Danmark, er det realistisk at forvente, at en del flygtninge i fremtiden vil få inddraget deres opholdstilladelse, fordi forholdene i hjemlandet er blevet sikre og stabile inden de har opnået varig opholdstilladelse. En del vil derfor formentlig ikke selv få muligheden for at vælge om eller hvornår, de ønsker at vende hjem.

Integration og frivillig hjemvenden

Umiddelbart kan det måske lyde som om, at integration og frivillig tilbagevenden er to helt modsatrettede størrelser. Ikke desto mindre kan koblingen mellem dem være med til at holde muligheder åbne for udlændingen. Muligheder, der giver den enkelte person grundlag for en mere kvalificeret beslutningsproces i forhold til en fremtidig tilværelse.

Selvfølgelig skal man ikke tvinge en beslutningsproces igennem hos flygtninge. Man skal heller ikke presse på med spørgsmål, som kan virke skræmmende på et menneske, der netop er flygtet fra sit hjemland. Men man skal være med til at skabe rum for tanker og overvejelser, der kvalificerer en fremtidig afklaring. Det kan man bl.a. gøre ved – allerede tidligt i integrationsforløbet – at drøfte mulighederne for en eventuel senere tilbagevenden, hvis forholdene i hjemlandet tillader det, ved også at se på behov og erhvervsmuligheder i hjemlandet, når der udarbejdes handlingsplaner, og ved at præsentere flygtningen for de støttemuligheder, der findes i lovgivningen.

Loven, vejledningen og bekendtgørelser

Loven om støtte til frivillig hjemvenden trådte i kraft den 1. januar 2000, og den er senest blevet ændret med virkning fra 1. januar 2010. Der er knyttet en vejledning til loven, og denne er revideret efter lovændringen per 1. januar 2010. Der findes desuden to bekendtgørelser vedrørende reintegrationsbistanden, men disse samt den nye vejledning forventes færdig i løbet af april 2010.

Rollefordeling

Integrationsministeriet har overdraget opgaven med at rådgive udlændinge, der overvejer at vende tilbage til deres hjemland til Dansk Flygtningehjælp, mens det er opholdskommunen, der har den kompetence til at bevillige den økonomiske støtte.

Starten på et almindeligt sagsforløb

Det vil ofte være den kommunale sagsbehandler, der modtager den første henvendelse, hvis en udlænding overvejer at vende tilbage til hjemlandet eller et tidligere opholdsland.

Såfremt der er basis for at gå videre med sagen orienterer sagsbehandleren ansøgeren om muligheden for rådgivning hos Dansk Flygtningehjælp, og der indsendes et oplysningsskema til Dansk Flygtningehjælp. Skemaet skal underskrives af ansøgeren selv.

Hvis ansøgeren er indforstået med det, indhenter Dansk Flygtningehjælp oplysninger fra Udlændingesservice omkring opholdsgrundlag, opholdstid, pasforhold mv. Disse oplysninger er relevante i forbindelse med den konkrete rådgivning.

Herefter inviteres ansøgeren (eller familien) til en rådgivningssamtale i Dansk Flygtningehjælp i København. Dansk Flygtningehjælp har *ikke* mulighed for at dække rejseudgifterne til København. Rådgivningen kan også foregå via telefon - eventuelt på sagsbehandlerens kontor. Normalt gennemføres rådgivningssamtalen inden for 2-3 uger efter, at vi har modtaget oplysningsskemaet – men det kan gå hurtigere, hvis der er behov for det. Der anvendes normalt tolk til samtalerne, da der er tale om forholdsvis kompliceret lovstof.

Udlændingen har naturligvis også mulighed for at få rådgivning hos Dansk Flygtningehjælp "uden om" kommunen, og uden at der indhentes oplysninger i Udlændingesservice. Læs mere under rådgivning.

Individuel, personlig rådgivning

Den individuelle, personlige samtale, som tilbydes i forbindelse med tilbagevenden, bygger på princippet om "hjælp til selvhjælp". Det vil sige, at samtalen har som formål at inspirere, afklare og bistå udlændingen på en måde, så vedkommende selv har ansvaret for beslutninger og handling.

Samtalen kan - efter behov – indeholde følgende elementer:

- Afklaring af om vedkommende er omfattet af loven – herunder evt. ansøgning til Integrationsministeriet om at blive omfattet af loven.
- Drøftelse af baggrunden for overvejelserne om at vende tilbage.
- Information om repatrieringsloven.
- Drøftelse af forholdene i hjemlandet med udgangspunkt i den konkrete lokalitet, som flygtningene vender tilbage til.
- Information om eventuelle konkrete projekter i hjemlandet, som kunne være relevante i forbindelse med tilbagevenden.
- Drøftelse af etablering af eksistensgrundlag efter hjemkomst, herunder ikke mindst drøftelse af tanker om erhvervs muligheder, mulighed for indkøb af erhvervsudstyr, arbejds- og uddannelsesmæssige forudsætninger fra hjemlandet og Danmark samt jobsøgning i hjemlandet.
- Drøftelse af særlige problemstillinger vedr. børn herunder forberedelse af børnene, inddragelse i beslutningsprocessen, fortsættelse af evt. skolegang eller uddannelse i hjemlandet, nødvendige vaccinationer o.l.

- Drøftelse af muligheden for at søge om reintegrationsbistand eller få udbetalt pension i hjemlandet herunder information om regler og retningslinier, udbetalingsmuligheder i hjemlandet.
- Fortrydelsesret og mulige konsekvenser ved brug af denne herunder kommunens mulighed for at stille tilbagebetalingskrav, inddragelse af opholdstilladelse og udmåling af starthjælp ved hjemkomst.
- Information om repatrieringens konsekvenser for opholdsgrundlaget i Danmark, herunder særlige forhold for familiesammenførte og andre som ikke har fortrydelsesret, opnåelse af permanent opholdstilladelse, statsborgerskab mm.
- Rådgivning om praktisk og mental forberedelse af repatriering – specielt i forhold til personer, der har været væk fra hjemlandet i en lang periode herunder hvad det er vigtigt at have med tilbage og en orientering om de følelsesmæssige reaktioner, der kan forventes samt drøftelse af mulighederne for at foretage en "hjem-og-undersøg-rejse" (rekognosceringsrejse) til hjemlandet forud for repatriering (repatrieringslovens § 6).
- Drøftelse af muligheden for støtte ved forskudt repatriering for familier herunder muligheden for særlig støtte til boligudgifter til de tilbageblevne (repatrieringslovens § 8).
- Drøftelse af den konkrete hjemrejse, rejsedokumenter, transport af personlige ejendele og evt. erhvervsudstyr herunder ansøgninger om fornyet opholdstilladelse i hjemlandet, visumkrav i diverse transitlande, paskrav i forhold til både de danske og hjemlandets myndigheder m.v.
- Rådgivning om afvikling af opholdet i Danmark, herunder bolig, evt. gæld, folkeregister, ATP mv.
- Udfyldelse af erklæring om frafald af opholdstilladelse og nødvendige fuldmagter.
- Er der behov for det, vil der blive rådgivet om fremskaffelse af rejsedokumenter, sletning af landebegrænsning, forlængelse af pas, forlængelse af opholdstilladelse, genindrejsetilladelse, visum (henvisning til ambassader, Udlændingeservice etc.), rejseplanlægning, transport af personlige ejendele og erhvervsudstyr og udrejse.

Efter samtalen vil sagsbehandleren – såfremt udlændingen er indforstået med det – modtage et brev med et resumé og en gennemgang af det mulige videre forløb af sagen samt relevante erklæringer, skemaer og fuldmagter. Ansøgeren modtager en kopi af dette brev.

Støttemuligheder

Kommunen kan yde støtte efter repatrieringslovens § 7 til flygtninge, familiesammenførte, udlændinge med humanitær opholdstilladelse og indvandrere, der ønsker at rejse tilbage til hjemlandet eller et tidligere opholdsland. Støtten bevilliges, såfremt ansøgeren ikke selv har mulighed for at afholde udgifterne, og såfremt det skønnes, at der er tale om et alvorligt ment ønske om at vende permanent tilbage til hjemlandet eller det tidligere opholdsland.

For nogle persongrupper stilles der særlige krav om at være omfattet af støttemulighederne. Danske statsborgere og borgere i EU-lande kan ikke modtage støtte.

Økonomisk støtte til at vende hjem

Hjælpen er behovsbestemt, og kommunen skal derfor vurdere ansøgerens økonomiske situation. Støtten kan omfatte:

- Rejseudgifter: En enkeltbillet til hjemlandet eller det tidligere opholdsland.
- Transport af personlige ejendele (op til 2 m³ pr. person).
- Hjælp til etablering i hjemlandet (kr. 117.581 pr. person, der er fyldt 18 år og kr. 35.860 pr. barn) – støtten udbetales i 2 dele – sidste del – 100.000 for voksne og 30.000 for børn - normalt efter 1 år i hjemlandet.
- Indkøb og transport af erhvervsudstyr (op til kr. 13.613 pr. voksen samt op til kr. 17.581 til transport) – gælder kun visse lande.
- Transport af erhvervsudstyr, som den der vender hjem allerede ejer (op til kr. 13.613)
- Udgifter til ét års sygeforsikring i hjemlandet (kr. 5.860), hvis der ikke eksisterer et offentligt sundhedsvæsen i landet. Beløbet kan i nogle tilfælde udbetales kontant – normalt efter 1 år i hjemlandet.
- Udgifter til nødvendig medbragt lægeordineret medicin til højst ét års forbrug.
- Udgifter til nødvendige vaccinationer samt medbragte personlige medicinske hjælpemidler (op til kr. 5.745).

Løbende økonomisk støtte – reintegrationsbistand

Udlændinge der ikke har mulighed for at forsørge sig selv kan endvidere ansøge om løbende månedlig støtte. Støtten kan enten søges for 5 år eller som livslang månedlig ydelse. En række betingelser skal dog opfyldes for at komme i betragtning:

- Man skal enten være fyldt 55 år; eller være berettiget til at få førtidspension; eller være fyldt 50 år og på grund af sin helbredstilstand være ude af stand til at forsørge sig selv.
- Man skal have haft opholdstilladelse i Danmark i mindst 5 år.
- Hvis ansøgeren har fået opholdstilladelse inden 1. juli 2002, kan der bevilges en særlig ekstra månedlig ydelse.

Støttebeløb

Den løbende økonomiske støtte udgør pr. 1. januar 2010:

Gruppe 1: Kr. 2.500 (2.000*) pr. måned i 5 år i f.eks. Bosnien, Irak, Iran, Afghanistan, Somalia, Libanon, Tyrkiet og Vietnam.

Gruppe 2: Kr. 4.500 (3.600*) pr. måned i 5 år i f.eks. Qatar, Saudi Arabien og Kuwait.

Den særlige ekstra ydelse for ansøgere med opholdstilladelse inden 1. juli 2002 er på kr. 1.000 om måneden i 5 år eller kr. 800 om måneden resten af livet.

* ved livslang støtte

Det videre forløb

Hvis udlændingen efter rådgivningssamtalen beslutter at vende tilbage til hjemlandet, så foregår den videre sagsbehandling primært i kommunen.

Hjemrejsen

Den konkrete hjemrejse arrangeres normalt af udlændingen selv – efter konkret aftale med sagsbehandleren i kommunen.

Det samme gælder i forhold til transport af ejendele og indkøb og transport af eventuelt erhvervsudstyr.

I visse tilfælde kan der opnås momsfrigørelse i forhold til erhvervsudstyr, der skal transporteres direkte til hjemlandet. Yderligere information om dette kan fås hos den lokale afdeling af SKAT.

Dansk Flygtningehjælp kan vejlede om relevante rejseruter, rejsearrangører og transportfirmaer. Husk at undersøge eventuelle visumkrav i forhold til transitlande. Det kan i visse tilfælde tage lang tid at opnå transitvisum.

Pas

De danske myndigheder tillader normalt ikke, at flygtninge vender tilbage til hjemlandet på danske fremmedpas eller konventionspas. Hvis det overhovedet kan lade sig gøre, skal tilbagevenden foregå på nationalitetspas.

Hvis nationalitetspas ikke kan udstedes (som det for tiden er tilfældet i forhold til fx Somalia), kan tilbagerejse – efter konkret tilladelse fra Udlændingesservice – ske på laissez-passer (éngangspas) eller på fremmedpas/konventionspas. Disse får angivet en udløbsdato tilpasset fortrydelsesretten. Dansk Flygtningehjælp er behjælpelig med tilpasning af danske rejsedokumenter herunder fjernelse af en eventuel rejsebegrænsning i forhold til hjemlandet.

Inddragelse af pas og opholdskort

Inden udrejsen skal sagsbehandleren huske at inddrage eventuelle danske pas og opholdskort, som skal sendes til Dansk Flygtningehjælp sammen med oplysning om udrejsedato. Herefter afslutter Dansk Flygtningehjælp sagen i forhold til Udlændingesservice.

Samarbejdet og ansvarsfordelingen mellem Dansk Flygtningehjælp og kommunen

Det er Dansk Flygtningehjælps erfaring, at det tager lang tid at opbygge et tillidsfuldt samarbejde med flygtningegrupperne omkring repatriering. Det er en følsom og kompliceret proces, der kræver overblik og indfølingsevne. Det er derfor vigtigt, at kendskabet til repatriering udbredes og indgår generelt i arbejdet med flygtninge. Et tæt og tillidsfuldt samarbejde mellem Dansk Flygtningehjælp og kommunerne er centralt i denne proces.

Kommunen:

- Henviser personen til individuel rådgivning hos Dansk Flygtningehjælp
- Behandler ansøgning om støtte efter repatrieringsloven og foretager økonomisk vurdering til beregning af støttebeløbets størrelse
- Framelder personen i folkeregistret, hvis han/hun ikke selv har gjort det
- Opsiger bolig, hvis ikke personen selv har gjort det

- Undersøger og beregner eventuel pension og reintegrationsydelse
- Arrangerer - i samarbejde med flygtningen – tilbagereisen og fragt af ejendele
- Udbetaler støtte efter repatrieringsloven og oversender evt. sag om reintegrationsydelse til Pensionsstyrelsen

Dansk Flygtningehjælp:

- Støtter kommunernes medarbejdere i videreudvikling af projektidéer
- Bistår med netværksopbygning i forbindelse med repatrieringsarbejde
- Støtter videreudvikling af flygtninges egne projektidéer
- Informerer om forholdene i hjemlandet
- Rådgiver individuelt om repatrieringsstøtte og fortrydelsesret mv.
- Vejleder om afvikling af forhold i Danmark
- Hjælper med at afklare personlige spørgsmål vedrørende erhverv, bolig mm.
- Rådgiver om tilrettelæggelse af rejsen og transport af ejendele samt erhvervsudstyr

Projektivirksomhed på repatrieringsområdet

Med ændringen i lovgivningen er der åbnet mulighed for at igangsætte større projekter til at støtte flygtninge og indvandrere i at afklare mulighederne for at vende tilbage til deres hjemland. Ministeriet opfordrer særligt kommunerne til at tilrettelægge en mere offensiv repatrieringsindsats. Dansk Flygtningehjælp ønsker at understøtte en sådan indsats i kommunerne og søger derfor et bredt og konstruktivt samarbejde med mangfoldige parter.

Yderligere oplysninger, vejledning og faglig sparring

Dansk Flygtningehjælp har i mere end 20 år været involveret i rådgivning om repatriering. Området har for nylig været genstand for særlig opmærksom grundet lovændringen, og denne udvikling har også vist, hvor vigtigt hjemlandsperspektivet er i mange andre sammenhænge end lige den, hvor udlændingen går med et konkret ønske om at vende tilbage til hjemlandet.

Dansk Flygtningehjælp tilbyder faglig sparring til kommunale medarbejdere og faciliterer endvidere netværk mellem kommunale medarbejdere med ansvar på området i samarbejde med Integrationsministeriets Integrationservice.

Kontaktoplysninger

Vagn Klim Larsen
T: 33 73 52 31
E: vagn.larsen@drc.dk

Asim Perendija
T: 33 73 52 33
E: asim.perendija@drc.dk

Projekter og netværk:

Sara Maria Sörensson
T: 33 73 52 18
E: smsc@drc.dk